

mende Eneret til Maling Lovforslaget findes i Anhang Sp. 655 og 2den Behandling i Tid. Nummer 182 Sp. 2,871 ff.).

Foruden de af Udvalget stillede og i Betænkningen (Anhang B.) opførte Forslag vare ingen andre Endringsforslag fremkomne.

De stillede Forslag tilligemed Loven fattes under Forhandling.

Ordføreren (Damkier): Det Udvalg, som har været nedfat til at behandle denne Sag, maa beklage, at der kun har været levnet det en saa kort Tid, at det ikke tilbørligt har kunnet sætte sig ind i dens Enkeltheder. I det Princip, som den ærede Minister har villet gennemføre i denne Lov, ere vi naturligvis fuldkommen enige; vi erkende, at der paaligger Staten en Forpligtelse til at faae al den Møllevang, som fortiden eksisterer, op hævet, og saafremt Noget derved maatte tilføies Tab, da at give ham Erstatning. Det er Noget, som ligefrem følger af Mølleloven af 14de April 1852. Hvad Varde Mølle angaaer, er Forholdet ganske simpelt og ligefremt, og vi ere derfor med den ærede Minister enige i, at Afløsning skal finde Sted den 1ste Mai d. N.; vi have blot gjort den Tilføining, at Erstatningen skal udredes af Kongerigets Finanser, fordi vi troe, at slige Erstatningssummer vedkomme den enkelte Landsdeel, og at det er rigtigere, at de afholdes af Landsdelens særlige Finanser. Forsaavidt der for Elesvigs Vedkommende maatte være bestemt anderledes, saa kan denne Bestemmelse ikke være præjudicerende for os, men det maa være overladt en fremtidig Beslutning at faae Forholdet omordnet; for os er det Rigtigste det, at vi erkende, at slige Erstatningssummer paaligge os som en særlig Udgift.

Hvad Aarhus Mølle derimod angaaer, saa er Forholdet meget forviklet, og jeg troer ikke, at det er tilbørligt oplyst fra Regeringens Side. I Aaret 1665, troer jeg det var, blev der solgt af Regeringen til en privat Mand Aarhus Vandmølle med et ikke ubetydeligt tilliggende Gods, og der blev givet Kjøbereren det Privilegium, at alle Ind-

vaanere i Aarhus By og de af Landmændene, som vare vant til at søge denne Mølle, skulde være pligtige til at lade det Korn, som var nødvendigt for dem, male hos ham. Dette Privilegium købte han tilligemed Møllen; men derefter hedder det i Skjødet, „at Kongen forbeholder sig Ret for Sig og sine Efterfølgere til at tilbagekjøbe Møllen og Godset for Kjøbesummen med Tillæg af de Bekostninger, der ere anvendte til Møllens Forbedring“. Det forekommer mig saaledes, at der her havde været en Anledning for Regeringen, til at opfordre Mølleeieren til at tilbagefølge Møllen og Godset til Staten for disse 11,000 Rbd. med et Tillæg af de Forbedringer, som Møllen maatte have vundet; og paa denne Maade kunde Staten meget nemt være kommen fra denne Erstatningspligt til Mølleren; thi jeg troer ikke, at han kunde staae sig ved at sælge Møllen for denne Sum. Naar vi imidlertid see hen til den Bet, Regeringen har forfulgt, saa er den gaaet ud paa at faae faktisk ved Taxation, hvor stort Møllereens Tab er, og den er altsaa ligefrem gaaet ud fra, at Mølleren lide et Tab, naar Møllevangen bliver taget bort for Aarhus Beboere. Jeg skal i Forbigaaende bemærke, at Tvangen for Landboerne til at søge denne Mølle allerede er hævet 1846, idet Mølleren gav slip paa denne Evang for de Omboende, imod at faae Rettighed til, at Andre end de tvungne Gæster maatte søge hans Mølle. Regeringen har altsaa kun ladet udnævne Mænd til at undersøge, hvor stort Tab Mølleren vilde lide, ved at de tvungne Gæster fra Aarhus bleve tagne fra ham; men de tvungne Gæster stige derimod: det er os, der lide Tabet; thi Mølleren har ingen Fordeel af, at vi søge ham; det er os, der have Fordeel af, at see ham nødt til at male for os, da han skal gjøre det for en ringere Betaling, end vi kunne faae malet for andre Steder. Der er altsaa det befynderlige Tilfælde, at en Foranstaltning, som er truffen til Bedste for en enkelt Mand, og til Byrde for en heel Deel Andre, i Tidens Løb har forandret sig saaledes, at disse Sidste, for hvem den skulde være en Byrde, finde, at det er en Fordeel, hvorimod den Enkeltmand, for hvem